

Studier Kritiker och Notiser.

Literär Tidning.

N° 1.

Lördagen den 2 Januari

1841.

Om det Akademiska Studium, af *Joh. Wilh. Snellman*. Stockholm, Zacharias Hæggström. 1840. 48 sidd. 8:o.

Den lilla skrift, för hvilken vi härmed gå att göra närmare redö, bär namn af en författare, som i hög grad gjort sig förtjent af Swensk witterhet och wetskap. Med ädel håg har Herr Snellman icke allenast, när det gällt, gripit in i dagens frågor, han har också inom wetskapernas wetskap verkat för sant studium mera än på de sista åren någon ung man inom Sweriges gränser. Herr Snellmans framställning af Hegels logik, tryckt i Helsingfors 1837, har inom Sverige i hög grad befordrat ett allwarligare studium af århundradets tänkare, och för detta studium har Herr Snellman i samma anda verkat genom den elementarkurs i filosofien, som icke länge sedan lemnat pressen, ett arbete, som särdeles för det sjelfständiga i ämnets behandling är af en utmärkt förtjenst. Hegel måste ju så wäl som andra store föregångare i tankans werld, genomtränga äfwen den Swenska bildningen för att göra densamma fullständig. Det war ett warmt nit för wetskapen, som böd Herr Snellman att fylla en lucka inom den Swenska literaturen, och så har den ädle gästen, Franzens, Choræi och Runebergs landsman rikt återgåldat Swensk gästvänskap. Hvad Herr Snellman både i Stockholm och Upsala personligt verkat för filosofiskt studium, leswer i mer än ett tackfamt hjerta och skall, wi hoppas det, bära frukter för framtiden. Till en sådan bättre framtid har Herr Snellman, frimodigt som det en tänkare anstår, gifwit ett manande ord genom sitt "akademiska studium," och universiteterna, som i wist affeende kunna anse sig anfällna, tacka honom, deräst de besinna hvad deras frid tillhör — tacka honom

att han fört ett rent språk, obefymrad för det hat eller den afund, som wanligen följer en och hwar som sanning talar.

"Min framställning innehåller intet wäsendtliga nytt" yttrar Herr Snellman blygsamt: men det är werfeligen nytt, ty nytt är hwarje ord sagdt i sinom tid. Långe hafwe wi wäntat, att någon sakkunnig, skulle med wetskapligt öfvertygande bewis utwedla, hvad Herr Snellman i denna lilla skrift kort men grundligt utwedlat. Herr Snellmans ord tåla att behjertas af hwar och en, som älskar sitt fädernesland och den ömtåligaste blomman af dess wäsende, dess andeliga bildning.

Att våra universiteter fordra reform är en sanning som ej kan förnekas, och de brister som widläda dem äro för det närwarande af en så betänkelig art, att det är hög tid att ett yngre slägte rustar sig att dem bekämpa. "Jag skulle förneka min öfvertygelse," säger Herr Snellman öprenhertigt, "om jag icke erkände att en målning af det akademiska studium, sådant detta för närwarande hos oss wisar sig wara, wore för mig påkostande, snart sagdt widrig." Hwar och en som på närmare håll haft tillfälle att betrakta sakernas gång, instämmer häruti med Herr Snellman, och beklagar med honom, att det akademiska studiet nedsjunkit till en lera, med alla sina förderliga föjder af flärd i sinnet, löslighet i öfvertygelse och oduglighet till alla krafvigare wärf. "Huru många äro wäl de unga män," säger Herr Snellman, "som från universitetet utgå med en på forskning och studium grundad öfvertygelse, för hvilken de äro färdiga att strida och kämpa i lifwet? Ja, hos huru mången finnes ens behowet af och sträfwannde till en öfvertygelse? Dwertom är också oftast den gnista, som wid inträdet till universitetet hos ynglingen flammar såsom begär att

weta och entusiasmen för det rätta, släkt, förrän han lemnar det. Det är upprörande att nämna detta förhållande; men om dess sanningsenlighet icke kan förnekas, bör det uttalas, ty att öppet erkänna det, är första steget till en möjlig förändring. Så länge det quarstår och med tystnad förbigås, hwad kan samhället wänta af sina embetsmän, hwad fäderneslandet af dem, åt hwilkas händer det anförtrot wärden om sina andeliga och lekamliga interessen? Eller hwad skall man säga wid åsynen af en själasörjare, som ingen öfwertygelse har om själens odödlighet, af en lärare i Christna församlingen, som sjelf aldrig känt behofwet af försöning; — af en lagskipare, som anser det rätta för blott tillfälligt och conventionelt samt lagboken för ett ytterligare compendium, — lagskipningen för en examen; — af medborgare, för hwilka alla samhällsintressen, som icke omedelbart röra deras egen person, äro saker utan ringaste wärde? Är då detta den sedlighet hwar till den högsta bildning skall föra?"

Efter en framställning af den brist på sant wetande, som icke allenast widläder embetsmannabildningen, utan och dem, som söka högre akademiska utmärkelser, fortfar Herr Snellman: "Redan twislet wore första steget till öfwertygelse, men ho tänker på denna? Nej, man förjagar twislet med ligkiltighet och tanklöshet, radar opp religioner och kyrkor, systemer och lagstiftningar bredwid hwarandra, och på sin höjd följer man bruket genom att erkänna Christna religionens och Lutheriska kyrkans företräde, samt yrkar omöjligheten att under närwarande förhållanden ega annorlunda bestaffade lagar än de bestående. Så är man en lärd man, tiger som muren i alla frågor, som röra stat och kyrka, sätter sig ned i en kathedr och pluggar i en ny generation de lexor man sjelf läst, lärt sig och glömt. Man behöfwer dock icke dö utan öfwertygelse, ty man får den på gamla dagar för godt pris, genom att blifwa absolutist i samhället och supranaturalist i religionen — det är allt beqwämt och säkert."

Orden äro skarpa, wi medgifwa det, men någon gång måste yran sättas till roten om en bättre framtid skall beredas, och universitetet upphöra att "wara en skola, wetandet en lera och sedligheten konsten att taga sig fram i werlden." För att afböja den inwändning, att det så länge öfwerlagade examenswäsendet skulle anföras som den enda oafwärdbara orsaken till detta förhållande, öfwergår

Herr Snellman till en undersökning af wetandets natur, och till utvecklandet af de fordringar, denna gör på det akademiska studium.

Allt gifwa en framställning af Herr Snellmans tankar i detta ämne, har sina swårigheter, emedan de äro så kort affattade att man antingen måste nyttja Herr Snellmans egna ord, eller of skrifwa en recension widlyftigare än sjelfwa den bok, som skulle recenseras. Herr Snellman utgår från skillnaden emellan de twenne momenter, som i allt medwetande urskiljas, tradition och sjelfmedwetande. Efter att hafwa wisat att dessa båda momenter, wetandets innehåll och wetandets sätt, äro bestämmingslösa, då hwardera för sig uppfattas, öfwergår Herr Snellman till frågan om wetandets aprioritet. Herr Snellman ådagalägger, att wetandets aprioritet är en förutsättning, den innehållsrikaste som göras kan. "Ty för att komma till wetande," säger Herr Snellman, "har jag sålunda redan förutsatt, hwad wetande är, nemligen, att wetandet är det aprioriska. Dock denna förutsättning är nödwändig. Ty, äfwen om jag förklarar detta antagande för falskt, blir dock denna förklaring åter en ny förutsättning. Hon innehåller då, att wetandet icke wore aprioriskt; men, emedan hon äfwen sålunda will vara ett förkastande af all förutsättning, innebär hon samma förutsättning, som det förre antagandet, nemligen den om wetandets aprioritet."

Läsaren ser att denna dialektik är byggd på Hegelska systemets läror, likasom wi uti Hegels föreläsningar öfwer Kants kritik öfwer bewisen för Guds existens, återfinna utvecklingen af sammanhanget mellan tro och wetande. "Tron," säger Herr Snellman, "är allt wetandes förutsättning, nemligen tron på sanningen ett nödwändigt wilkor för wetandet om det sanna."

"Allt wetande, fortfar Herr Snellman, "bör på en gång vara aprioriskt wetande, det tänkande subjectets fria werksamhet, och en förutsättning, en utveckling af wetandet såsom gifwet innehåll, tradition. Ty, endast genom att ega ett af sjelfwa saken, of det gifna innehållet, beroende sammanhang, är menniskans wetande sannt och förnuftigt. Äfwen som, å sin sida, detta innehåll bestämmes af sammanhanget, så att ett annat inbördes sammanhang äfwen skulle gifwa hwarje notion en ny betydelse. Då i wetandets begrepp innehålls, att dessa mo-

menter förutslätta hwarandra, men äfwen att det ena är samma sak som det andra, och således att människans tänkande är samma process, som den gifna, bestämda tankens egen utveckling. Wetandet är därför subjectets insigt uti det i traditionen förnuftiga."

På dessa grunder bygger Herr Snellman det följande af sin afhandling. Han uppdrager den stelnad emellan uppfostran wid en skola och uppfostan wid ett universitet, att "skolan är en anstalt för individens uppfostran till själfmedvetande, till tänkande och viljande subject," universitetet åter "en anstalt för det tänkande och viljande subjectets uppfostran till wetande och sedlighet, till försoning mellan själfmedvetande och tradition."

Härwid uppstår den frågan huru denna försoning bör ske. Herr Snellman svarar: "Endast genom att erkänna själfmedvetandets rätt är des försoning med traditionen möjlig, och endast derigenom äro sannt wetande och sedlighet tänkbara. Uti detta erkännande består, enligt min åsigt den akademiska friheten. Vi kunna därför uttrycka den akademiska friheten med dessa kristens ord: Pröfwer allt och utväljer det bästa."

Så Herr Snellman. Och hvar och en, som gjort sig närmare reda för den akademiska friherens väsende, skall erkänna att Herr Snellmans uppfattning af densamma är den enda förnuftiga. En sådan insigt uti den akademiska frihetens natur, är i närvarande tidpunkt för universiteterna af så mycket större wigt, som på densamma beror, huruvida lärjungar skola kunna winna förkofran i wetenskap och sedlighet eller ej. Ty friheten wid ett universitet, finner sitt rätta uttryck i ett sannt och allwarligt studium, och detta återigen är, att nyttja Herr Snellmans ord, "Ett från erkännandet af själfmedvetandets rätt utgående sträfswande till wetande och sedlighet."

Till förekommande af missförstånd gör Herr Snellman här den anmärkning, att "erkännandet af själfmedvetandets rätt, är ett erkännande af individens rätt som människa, såsom förnuftigt, tänkande och viljande subject, icke af des rätt som statsborgare." Dessa ord tala äfwen att begrundas. Att i det lif af meningar, som i alla tider beklagligtwis varit det Swenska folkets arsynd, äfwen universiteterna blifwit indragna i tidens frågor, och i förhållande till

det sätt på hwilket de behandlat dessa, ömsom blifwit smickrade, ömsom hänade, har en längre tid varit föremål för den allmänna uppmärksamheten. Klandras kunna med rätta universiteterna, deräst de draga sig undan, och lifasom strutsen sticka hufvudet i sanden för att ej se hwad de ej wilja se, men aldrig för en fast öwertygelse der en sådan med ärlighet bekännes och widhålles. Det anstår en högskola, att werksamt gripa in i tidens frågor, och den winner äfwen derigenom, som Herr Snellman anmärker, dubbel styrka. Men detta ingripande bör wara frukten af forskning och genomskvad och lefwande kunskap, samt wida stildt så från loyautens rökwerk som från kannstöyande och hurrande för ögonblickets hjeltar. Och med det samma som wi påstå, att det är en akademisk lärares pligt, att modigt när det gäller, föra talan för sanning och rätt, antingen denna talan må stöta enskild wilja eller ett för ögonblicket rådande tänkesätt, således måste man erkänna den sanning, att det för en student och hans framtida genom studier beredda wärfärd icke kan gifwas någon argare fiende än den, som will inhilla honom, att han genom någon sin opinionsyttring kan bidra till styrande af samhällets angelägenheter, innan han själf wunnit genom allwarliga studier en manlig öwertygelse. Studenten ligger wid universitetet just för att winna en sådan, och därför erkänner också Herr Snellman studentens rätt som medborgare, först då han lemnar universitetet. "Genom dimissionen från universitetet" säger Herr Snellman "förklarar honom staten för ett sedligt individuum, som inser sitt jags beroende af traditionen såsom sann. Ty, med erkännandet af traditionens och det beständes sanning, måste hos individen mistroendet till des eget jags afgörande wakna, och den Christeliga ödmjukhet framträda, som söker försoning. För att lugna detta mistroende, gifwa denna ödmjukhet tillförsigt, är samhällets godkännande det enda medlet; ty, endast sålunda berättigad, kan människan wåga lägga sin ringa förmåga i den wägsfal, som afgör för menskligheten."

Högst beklagliga äro för samhället följderna af den missförstadda eller icke förstadda Akademiska Friheten. Vi tro oss fullt berättigade att påstå, det ett sådant missförstånd eller oförstånd är orsaken till den allmänt öfwerflagade löslighet i öwertygelse och oordning i arbete, som råder så wid embetswerken som annorstädes. Derom komma wi ju alla öfwerens,

att lag och ordning skall hafwa makt, men det sanna frihetsinne som lefwer i lagens anda och som oneligen utgör det ädla i tidens sträfwande, kan aldrig winna rotfäste, så länge man ej redan wid universitetet arbetar uppå att studenten lär sig inse traditi-
 onens sanning och dess nödwändighet såsom willkor för allt sjelfmedwetande. "Endast deruti" säger Herr Snellman "har staten en garanti för att dess blifwande tjenare med nit och tillförsigt skall verka för dess bestånd och förkofran, samt subordinera sitt godtycke och sin sjelfwisshet under bestående lag och författning." Upplöses nu ett sådant allwar redan wid universitetet, genom att ikläda den Akademiska Friheten sjelfwisshetens olater, eller genom att gifwa studenten politisk betydelse, antingen genom att tillstålla och njuta af lojala opinionsyttringar eller anstifta andra i motsatt riktning — så har du en mörk framtid du gamla Sverige, du arma fosterland, kistets och kätborgareandens blifwande moder! —

Ungdomen är frisinnad heter det: den är så, men just denna frisinnhet är ynglingasinnets allraheligaste, och den bör ej ofskäras med att indragas i dagens split, innan den genom sjelfständigt arbete börjat känna sig såsom lagbunden: den är för ädel för att behöfwa söka sig ett fäste på dagens voteringslappar. Likasom barnet är fridlyst för sin ofskuld, och det hwilar en förbannelse öfwer den som kommer förargelse åstad, så är ynglingen fridlyst för sin entusiasm. Det är denna obehärliga, denna eldfångda, denna utsägligt saliga ungdomskänsla, som skall genom arbete och studier bewaras och stärkas, till dess den träder fram i dagen som ädel manlighet. Men likasåväl som denna ungdomsstyrka kan utwedlas till menflighetens skönaste blomma, lika wäl kan den, om den misledes, urarta till utswäfning och brott. Och i denna möjlighet af misledning, ligger faran af att efter godtycke leda en ungdom, utan att wisa honom det enda nödwändiga — det sanna studiet och den sanna friheten. Wi wilje ej tänka öf den möjligheten, att universitetets lärare sjelfwe, skulle wara till den ytterlighet glömske af pligt ära och samwete, att de skulle nedlåta sig att reda ungdomens lidelser. Men man kan äfwen nitiska owisliga, genom widmakt hållande utaf afguderier för det förflutna, och derigenom befrämja den slapphet som af all ofsjelfständighet födes. Wi tro på fullt allwar, att det historiska frosseri på gamla minnen, som wid våra universiteter, särdeles Upsala, sedan

några och tjugo år hört till ordningen för dagen, werkat mycket ondt, emedan det insöft fosterlandets söner i en säkerhet, ur hwilken de nu först börja känna sig yrwakna, och derföre icke rätt kunna urskilja, hwarken sin ställning eller sina omgifningar. Just under sådana omständigheter bör ungdomen skonas mer än någonsin, ty den är då ömtåligare. Wi anse det derföre som en pligt för hwar och en som för den unga tidens talan, och har så ädla föremål att wärja, som lag och duglighet ehwar den finnes, att aldrig wädja till ungdomens hetfigheter. För hwarje på måfå utkastadt ord upprexer det en här af friska wilkor, hwilkas möjlige kraft och rikning ingen menniskohjerna kan beräkna. I detta asseende är publicisten en ny Cadmus som får ut draketänder, ett utfäde af hwilket det upprexer ur jorden fullrustade kämpar, som någon gång strida fins emellan men oftast wända sina wapen mot säningsmannen. Blir så i en framtid, det Gud förbjude, hela Sverige en wild tummelplats för stridiga meningar och stridiga wilkor, så tillhör det universiteterna att likt de Sabinska mödrarna störta sig emellan dragna swärd för att rädda sina och fosterlandets söner.

Öfståndet utaf att wädja till en ungdom som till en domare, ligger deruti, att det aldrig tillhör ungdomens lynne att widhålla någon djupare och långwarigare uppfattning af det ädla i tidens sträfwan-
 den, utan den fäster sig endast wid det för ögonblicket tjuande, mera wid det som har skenet af en stor handling än werketigen är och förblifwer en sådan. Wi erindre öf härwid huru det går till i skängjers-
 smedjor. Det är alltid slagget som lyser och fräser mest wid hamringen, som ser grannast ut på afstånd och tänder hwad eldfångdt är på nära håll. Så fäster sig ungdomen merändels wid handlingens sköna utansida, men betänker ej huru mycket stålämne densamma har uti sig. Ty studenten är långt ifrån att wara liberal i ordets rätta mening, han är twertom konservativ i hela sitt poetiska ungdomslif, som eget nog alltid tager uttryck af ett förflutet. Betrakta wi studentlifwet sådant det i allmänhet wisar sig så i Tyskland som hos oss, så är det, äfwen i sina wil-
 daste demokratiska yttringar, i sjelfwa roten aristokrati, och aristokrati i dess fulla medeltidsrustning. Detta är mest påfallande hos Tysken, med sin phantastiska drägt, sitt långa hår, sina från ridderskapet lånade sporrar, knäfwelbårar, pipskägg och dueller, allt qwarleswor från näfrättens gyldene tider. Hos oss tager

wisferligen studentlifwet en annan form, men är i hufwudsaken detsamma. Likasom den tyfka studenten först riktigt känner sig wara student i sin motsatts mot den fast i samhället hwilken han kallar philister, så hör det ock till den Swenska studentens egenheter, att han gerna will sätta sig i en wis öfwerlägsenhet i förhållande till de närande klasserna; han betraktar sig som en forts adelsman i jemförelse med handwerkaren, handelsmannen eller borgaren i allmänhet. En sådan uppfattning af den lärdes förhållande till den industriella borgaren går långt tillbaka i medeltidens yttersta mörker, och är i jemförelse med våra tiders fordringar mer än illiberal. Det är ett uttryck af en storfunad ande i tiden, att de närande klasserna börja att hållas i allt större afkning, sedan man lärt sig begripa, att ingen behöfwer stämmas hwarken för lästen, sägen eller hammaren, ty de föras icke mera af slawiska händer utan af den fria borgaren. Så har arbetet kommit till heders som Geijer uttrycker sig, och de praktiska wetenskaperna börja allt mer och mer att gifwa lif och fart åt tidens stora industriella företag. Det wore en farlig frästa på samhället, om just de, som göra anspråk på bildning, skulle fortfara att med förakt bemöta de mindre bildade, ty allt sådant förakt hindrar utwedlingen af en sann samhällsanda. Dändeligt skulle de arbetande klasserna lyftas till sjelfständighet och förädling, om hwad man kallar "bättre folk" sticade sina söner i lära, i stället för att med en högfärd, som är högst illiberal, truga dem till en lärdom med hwilken det sällan blifwer rätt bewändt, om ej anlagen äro af desto ädlare art. Man måste likwäl bekänna, att i följd af den stigande hysningen, den råhet som för några och trettio år sedan rådde wid våra universiteter, allt mer och mer börjat förwinna. Det anses nu mera för verhördt om studerade ynglingar öfwa wäld och förförlse mot de icke studerade. Deremot händer det nu för tiden ostare än förr, att den fredlige studenten ofredas af lärgösfar, som det heter, och den som ger närmare akt på tidens tecken, märker hur det ena släktets falska frihetsfinne hämnar sig på det andra. Ty sådana rörelser äro icke att anse som annat, än som en reaction af en klas i samhället, som tror sig efterjatt och som ej har bättre wett än att gripa till påken. Men att gripa till påken det kalle wi falsk liberalism.

Öfwerhufwud känner hwarje yngling till en wis grad ordningens band plågsamma, och ställer sig der-

före ofta i en stridig, en falsk ställning mot lag. Han gör det wisferligen icke med berädt mod, men han gör det af ungdomsblodets hetfighet, som ändock till slut måste finna sig deruti att blifwa "klämdt emellan stödar" och derigenom twunget att erkänna, att efter man kommit hit i werlden man dock måste rätta sig efter andra. Ehwär ynglingen rufar åstad, så stöter han förr eller sednare emot, och lär sig derigenom praktiskt och finna sig uti werkligheten. Sådana äro ynglingens läroår, hans uppfostran till manlighet, sedan ungdomens swäfwande idealer fått förfäste på Guds gröna jord. En yngling finner först genom smärre, sedan genom större motgångar — och dessa kännas allt bittrare ju högre känsla ynglingen har af eget värde, och allt hellsosammare ju ädlare han är sinnad — en yngling finner först genom bekymmer och förödmjukelse, att han är skapad till man. Dock beror som wi redan antydt, af det sätt hwarpå en sådan förödmjukelse uppfattas och emottages, huruvida ynglingar skall blifwa hwad man kallar en riktig karl eller för lifstiden stanna i postkären. Arten af denna uppfostran i högre mening kunna wi ej klarare framställa, än genom anförande af Hegels ord om ynglingens romanesta kärlek, ord som äro wärdiga uttryck af den store tänkarens egendomliga humor och lefnadsfriskhet i åsigter: "Mag einer auch noch so viel sich mit der Welt herumgezankt haben, umhergeschoben worden seyn, zuletzt bekömmt er meistens doch sein Mädchen und irgend eine Stellung, beirathet, und wird ein Philister so gut wie die Anderen auch; die Frau steht der Haushaltung vor, Kinder bleiben nicht aus, das angebetete Weib, das erst die Einzige, ein Engel war, nimmt sich ohngefähr ebenso aus wie alle Anderen, das Amt giebt Arbeit und Verdrüßlichkeiten, die Ehe Hauskreuz, und so ist der ganze Katzenjammer der Uebrigen da."

Ifrån denna utflykt föranledd af Herr Snellmans åsigt af den Akademiska Friheten, återgå wi till wårt ämne, det Akademiska studium. Sedan Herr Snellman utvecklat hwaruti ett sådant består, wisar han äfwen att det "öfwerensstämmar med andan af ett universitets institutioner." Han ådagalägger, att bristerna i wårt Akademiska studium icke ligga i de sakallade närwarande omständigheterna, de der skulle twinga till lersläsning och stolpojs-examina, utan att tweriom "intet hinder finnes för ett sant studium, der blott hos läraren finnes wetenskaplig insigt och allwärtig wilja." "Är det universitetslärares allwärt"

säger Herr Snellman, "att de helbre sjsfelfätta sig med wetenskapliga studier, än med barnaundervisning, så möter enligt min öfvertygelse intet hinder deras önskan. Följden deraf wore, att en sann wetenskaplig anda skulle genomtränga universitetet, samt ett akademiskt studium uppstå som förtjenade detta namn. Wisserligen skulle här till äfwen å lärarens sida fordras någon uppmärksamhet på gången af studentens studier, icke såsom en controll å embetets wägnar, utan såsom wetenskapligt intresse; men detta skulle säkert icke uteblifwa, om studenten sjelf komme till intresse för wetenskapen och derigenom kände behofwet af lärarens deltagande."

Ett sådant intresse wäcks genom de allmänna föreläsningarna.

Men det är en beklaglig erfarenhet, som med hwarje dag vinner ny bekräftelse, att föreläsningarna wid våra universiteter, öfwer hufwud taget, icke motsvara sitt ändamål. Om sådant ligger i naturen af en akademisk föreläsning, eller i det sätt på hwilken denna uppfattas och utföres, är en fråga, som torde förtjena att närmare begrundas. Duffeligen är föreläsningens idé ofskiljaktig från idén om en sann universitetsbildning och det första bewiset på den Akademiska Frihetens tillvaro. Nec. är af den tanka att de allmänna föreläsningarnas stid är ett prof på huruvida wetenskaplig anda råder hos lärare och lärjungar eller icke. Wi wilse göra några betraktelser i anledning af detta ämne, och genom upptagande af de skäl, som stundom anföras emot de allmänna föreläsningarna, leda oss till en klar uppfattning af Herr Snellmans i förthet antydda åsigt af det Akademiska föredragets natur.

Twå inkast göras wanligen emot de allmänna föreläsningarnas nytta; det ena att det numera för läraren är omöjligt att widmakthålla allmänna föreläsningar, emedan i våra dagar så mycket tryckes och skrives i hans wetenskap; det andra att föreläsningar äro onödiga, emedan, till följd af samma wetenskapernas spridande, studenten lika fort och fortare kan studera hemma wid boken än på ett auditorium.

Båda dessa satsar stå så till wida uti ett inre sammanhang, att om det är för läraren omöjligt att föreläsa, så är det i sanning för studenten onödigt att höra på. Men det påstående att det är omöjligt för en akademisk lärare att genom muntligt föredrag wäcka och underhålla wetenskapligt lif,

hwilkar på den förutsättning att läraren och studenten stå på lika bildningsgrad. Böckernas antal werer, det är sannt, men det är just detta werande, som bewisar att det bor ett odödligt ungdomslif i wetenskapen och att det i hwarje nu finnes ett utvecklingsmoment som är nytt och som skall widare utvecklas och bearbetas. Studerar nu en lärare sjelf, hwilket man förutsätter, så ligger det i naturen af allt studium och allt wetande, att det werkar production, ware sig i tryckt bok eller muntligt föredrag, ty, som Herr Snellman sannt anmärker, "då till wetandet hör subjectets fria werksamhet, är det samma wetandet alltid productift." Ju mera således bokförädet werer, desto flara beröringepunkter har en rättstfaffens lärare med ideernas werld, och i och med detsamma med den ungdom hwilken det åligger honom att uppföstra. Fattar han litteraturen från denna des lefwande sida, så blir honom föreläsningen icke något tungt åliggande, utan ett behof, som är för honom sjelf fullt ut lika behofamt samt för lärjungen, och det uppstår genom det muntliga meddelandet en art af wetenskapligt blodsband, som icke mattar läraren utan twertom förnygrar honom genom hans ständiga beröring med yngre krafter. Så uppfattar Nec. föreläsningens natur, som en yttring af lärarens sjelfstudium i en kateder, som, hwarje gång läraren dit uppstiger är honom en bigstol, i hwilken han skall redogöra för sitt eget samwete om han wakat och arbetat eller ej. Derigenom blir föreläsningen, långtifrån att vara en lemnig från de barbariska tiderna, twertom ett resultat af tidens stönaste öppenhet och kärlek till Guds klara dager, samt ingår i ett närmare förbund med det närwarande samhällslifwets anda, som allt mer och mer börjar fräswa förmågan att ledigt och klart uttala en warm öfvertygelse. Så bör hwarje Akademisk lärare, om ej med snille dock med warmt hjerta och klart hufwud framställa för sina åhörare huru wetenskapen lefwer och utvecklar sig, och han går derigenom i spetsen för sitt studium. Derigenom blir förhållandet emellan läraren och lärjungen detsamma som emellan befälet och soldaten: går befälet sjelft fremst emot de fiendtliga kanonerna så ligger det i den Swenska Soldatens natur att han följer. — Men föga lönar det sig att frypa bakom en sten och kommendera: **Framåt Marsch!**

(Sluttet följer.)

Elfva theser i skolans hufvudfråga, utgifna af
C. Fr. Lutteman. Linköping 1840. 29 sidor
i 8:o.

En liten och så widt Ref. förnummit föga be-
märkt skrift — Ref. har ingenstädes sett eller hört
den omtalad — men af wigtigt innehåll och wäl för-
tjent af uppmärksamhet. Ref., som med nöje läst
någon äldre skrift af samme författare, tog denna
i handen med någon förwäntan och fann, om icke
just fullkomlig tillfredsställelse, åtminstone mycken för-
nöjelse i läsningen. De elfwa theserna, eller rät-
tare sagdt de tio första — den sista har ett eget the-
ma — röra sig kring en hufwudsats, den obestrid-
ligt fanna, att det i skolan mindre kommer an på
inrättningar, stadganden, läsordningar o. d., än på
personer, på tillsyningsmåns och lärares nit, drift
och skicklighet. Med goda personer är hwarje skol-
ordning god, med dåliga är hwar och en dålig.
Denna sats upplyser Förf. med följande mycket träsf-
fande historia. En tytt stad hemsöktes ofta af elds-
wådor. Staden hade en rådsherre, som gerna wil-
le förekomma olyckorna. Han betedde sig derwid på
följande sätt. Efter hwarje förödelse bläddrade han
stiftigt i stadens byggnadsordning, der han alltid trod-
de sig finna rätta orsaken till de täta eldsolyckorna.
Förgäfwes inwände man, att dessa bäst kunde för-
rekommas, om innewånarne kunde tillhållas att med
elden warligen umgås; wår rådsherre förblef ändå
lika stadigt wid sin egen tanka, att enda medlet till
förhindrande af eldens utbrott war — en ny bygg-
nadsordning. "I skolorna finnes oc en eld och en
helig eld att söta och wårda. Om denna icke fort-
far att lysa alla, icke ens de rätt och billigt tänkan-
de, till nöjes, om den endast ger ett falskt eller ett
swagt och flocknande sten; hwems är skulden, om
icke deras, som både hafwa makt, tid och pligt att
hålla hand öfwer den rätta wården? Man will i
nuwarande skolordning insätta ett nytt lections-sche-
ma, och wäntar sig af denna åtgärd en särdeles bät-
nad. Men samma wäntan hyste man ju äfwen 1807
och 1820. Och männe de äldres erfarenhet sade dem
och oss, att skolornas tillstånd 1808 och 1821 war i
någon enda wäsendilig mån förbättradt mot det af
af åren 1806 och 1819? Trowärdiga män swara
härtil nej, och dem har ännu ingen motsagt." I allt
detta ger hwarje sakkunnig Förf. fullkomlig rätt.
Sitt hufwudthema utvecklar Förf. genom flera un-
derordnade satser, som hårdt ansätta så wäl styres-

män som lärare i skolorna. De underordnade sat-
serna i deras allmänna lydelse måste godkännas, om
man icke kan gilla. Boken förräder nemligen en, så-
som det synes, af personela och locala förhållanden
uppretad sinnesförfattning, hwilken i skriften welat
skaffa sig lust, och sålunda något mera än för skrif-
ten är förmånligt, i denna gjort sig synlig. Ett
större lugn, en mindre retlighet skulle utan twifwel
gjort skriften mera ingripande. Är der emedlerid
sanning i följande historia, hwilken berättas såsom
sann (sid. 19), så må man icke neka att Förf. haft
anledning att klaga. "En lärare, känd för duglig-
het och nit, hade om god ordning några egna åsig-
ter, betydligt afwitande från de då hos hans om-
gifning gängse och gällande. Han fordrade af sina
lärjungar påpasslighet, ty han aktade sjelf på tiden;
han fordrade uppmärksamhet, ty han besittade sig
om ett föredrag, som försente den. Men detta mis-
hagade. Han blef icke åtlydd, och det ena uppträdet
följde efter det andra. Han såg sitt arbete fruktlöst
och måste widtaga den utwäg, som både skrifwen och
oskrifwen lag tillåter och påbjuder. Slutligen fann
han sig nödsakad att anlita den embetsmyndighet som
war att tillgå. Des åtgärder woro icke tillfredsstäl-
lande och befunnos wanmäktiga. Förhållandet fort-
for och förwärrades. Det började systerfästa ryktet,
bildade opinioner i det allmänna och smådelsen war i
full fart. Om mannen hette det: "Han duger ej
till lärare, han är obillig, kitslig, pedantisk; — ty
huru kunde annars ungdomens misnöje fästa sig wid
honom ensam? — Han bör antingen gifwa efter och
rätta sig efter de andra eller oc taga affsed." I
ett sådant oroande stid fortfor ställningen alltfemt och
man undrade litet hwar, hwilket slut den skulle få.
Men småningom upphörde larret, och allt blef tytt
och stilla. Intet ljud hördes mera utaf, inga upp-
träden och således inga klagomål. Man blef nyssken
efter orsakerna till den glada förändringen, och lä-
raren gaf sjelf öppet och ärligt följande förklaring:
"Martyr-lifwet blef mig för långt och för swårt,
och jag beslöt att ge wifa. Nu går jag icke mera
in i lärorummet förrän framemot half och går ut
efter tre quart; jag annoterar icke dem, som ute-
blifwa och anmärker icke något mot dem, som brista
i uppmärksamhet. Med ett ord, jag har blifwit hu-
man, och det war så man wille hafwa det." Är så-
dant sannt, så kan det wäl förfätta blodet i någon

rörelse. Och antingen det är sannt eller det icke är sannt, så förtjena de satser Förf. derpå grundar att af wederbörande märkas, i det förre fallet till allvarlig rättelse, i det senare till förekommande af förtjenta anmärkningar. Boken kan i allmänhet kallas ett notabene för skolors styresmän och lärare.

Om ett eller annat enskilt yttrande i boken skulle ref. wäl wilja disputera, men anser sådant här mindre lämpligt. De såsom theser särskilt framställda meningarne bifaller han, såsom han redan tillkännagifwit, med undantag kanske af den 5:te. Den lyder sålunda: "Om en skolas styresman eller lärare till ursäkt för sin lamhet drifvar hänwisa på sin för ådagalagda, mångåriga erkändt dugliga werksamhet, bör denna (ursäkt) så gälla, så wida icke han wisar sig ännu äga awar, för mycket annat utom lärowerket, en oförswagad energi." Förf. will tydligen med denna thes wisa dem till rätta, som låta andra intressen förtränga intresset för skolan och sålunda blifwa ofsidliga och onyttiga skolmän. Ware det långt ifrån ref. att häri wilja motsäga Förf. eller att med ett ord wilja förswara det flarande efter fremmande bestyr, som i våra dagar är så allmänt, och som wällar så mycken försumlighet i stötandet af de egna bestyren och derigenom så mycket förderf. Men må det dock tillåtas ref. att fästa uppmärksamhet på Förf:s egen förutsättning, att personen förut skall hafwa utöfwat mångårig, erkändt duglig werksamhet. Detta kan wäl berättiga honom till någon ursäkt, likaså wäl som om han rentaf saknade "all energi." Det är wäl dock bättre, att han duger till något än till intet. Må man icke gå för widt med sitt fördommande! Må man i sina omdömen något lyfna till billighetens och kärlekens erindringar!

Förf:s sista thes handlar om den dubbla tienstårsberäkningen, hwilken förkastas såsom för lærowerket skadlig. Ref. underskrifwer gerna, ehuru det absoluta affkaffandet också för honom har stora betänkligheter. Likså underskrifwer ref. hwad Förf. anför om så kallade skolpenningar påbjudande. Denna anmälan må slutas med anförande af Förf:s fullkomligt riktiga ord: "Gif arbetaren sin lön och gäta honom ej med olämpliga assignater på en owis framtid. De äro olämpliga, ty de tjena endast till att fästa lärarens tankar wid års-almanachen och siffts-matrikeln, och att nedstämma all den håg och kraft, som den närwarande dagen så wäl behöfwer, men som ej af nå-

got creditsystem kan i längden upprätthållas. — Men här möter man med den wid första utseendet så kinkiga frågan: hwar skola de nödiga medien tagas? Wi swara: från samma håll och af samma händer, som i andra land fylla bristerne i de anslag, dem staten förmår bewilja. Ty äfwen här finnes i hwarje ort ett tillräckligt antal af bemedlade föräldrar, som både inse wärdet af goda skolor och förmå att löna deras lärare så, som de förtjena. — Det är i sanning oförklarligt, af hwilka skäl denna enkla utwäg icke långt för detta blifwit begagnad. Eller känner man icke det lika opassande som orimliga bruk, hwilket både här och der kan fallas allmänt gängse? Det är likwäl ingenting mindre än sällsynt, att ibland föräldrar (här talas endast om bemedlade), som säga sig fullt belättna med den wärd och underwising man egnar deras söner, ja som utbreda sig i de amplaste loford öfwer lärarens nit och skicklighet, äfwen de finnas, hwilka arse sig tillständigt att belöna den prisade mödan med en terminsafgift, som lika litet öfwerensstämmer med deras loftal som med deras tillgångar."

H. R.

Redactionen af den Tidning, hwars första ärgång med närwarande nummer tager sin början, anser sig, enligt förut gjord anmälan, böra tillkännagifwa, att företaget, i den mån krakter och utrymme tillåta, har för älsigt, att redowisa och meddela hwad af tidens literära foreteelser anses lörtjena allmännare uppmärksamhet. Under förutsättning, att resultaterna af Andens werksamhet så inom konstens som vetenskapsens område haiva mycket, lika tillgängligt som gagnande för en större Allmänhet, har Red. äsyttat, att dels genom *Studier*, allmännare populära afhandlingar af den widd Tidningens anslagna utrymme förmår, utwisa den punkt, hwarpå utvecklingen eller den praktiska tillämpningen af wigtigare kunskapsämnen för närwarande sig behinner, dels och genom *Kritiker* af utkommande mest Skandinaviska Skrifter utwisa dessas plats i allmänna literaturen. Red., som i förhoppningen om wälviligt biträde af Vetenskapsens idkare och vänner inom Fäderneslandet sunnit stöd för egna krakter, wid härmed haiva förklarar, att den med tacksamhet mottager insända bidrag, som med Tidningens plan och älsigt öfwerensstämma. Skulle några Herrar Förläggare finnas benägne, att skyndsamt tillsända Red. ett exemplar af utkommande skrifter, så får Red. derigenom tillfälle att samma skrifter så mycket skyndsammare anmäla. Hwad till Red. insändes torde adresseras till Magister Docens Genberg. — På Tidningens första ärgång, utgörande 40 ark, kan pränumereras på Lunds Postkontor med 3 R:dr 40 sk., på Rikets öfrige Postkontor med 4 R:dr 16 sk. samt hos Förläggaren Herr C. W. K. Gleerup eller dess Commissionärer med 3 R:dr 16 sk banco. I sistnämnda fall erhålles Tidningen endast quattaliter vid förefallande bokhandelsremisser. Närboende kunna den hos Förläggaren nummervis afhämta.

Redactionen.

Lund, tryckt uti Berlingska Boktryckeriet, 1841.

